

BOEKBESPREKINGEN

Martin B. Ellis & J. Pamela Ellis, 1997. Microfungi on landplants. An identification handbook. New enlarged edition. The Richmond Publishing Co. Ltd. 868 pp. ISBN 0 85546 246 9 (hardback, ca. f 180,--) en ISBN 0-85546-245-0 (paperback, ca. f 125,--).

De eerste druk van dit boek uit 1985 was al in 1992 uitverkocht. Martin B. Ellis heeft lang weerstand geboden aan de aandrang vanuit de mycologische wereld om mee te werken aan een herdruk, want het boek had in brede kring weliswaar een grote naam opgebouwd, maar niemand wist beter dan hijzelf hoeveel er bij een herdruk aan de tekst gesleuteld zou moeten worden. Pas na zijn overlijden, in 1996, zette echtgenote Pamela Ellis door en verzorgde deze nieuwe, uitgebreide editie. In het voorwoord geeft David Hawksworth een levensbeschrijving van het "remarkable couple" Ellis & Ellis en de voorgeschiedenis van deze herdruk, die een combinatie is van een ongewijzigde herdruk en een supplement met 143 nieuwe soorten, waarvan er 83 geïllustreerd worden.

Het boek behandelt microfungi uit vrijwel alle groepen van schimmels die op planten voorkomen. De waardplanten zijn gerangschikt in grote groepen. Naast sleutels en beschrijvingen voor waardplant-specifieke schimmels worden ook sleutels en beschrijvingen gegeven voor soorten die binnen de groep niet aan bepaalde waardplanten gebonden zijn ("plurivorous fungi"). Er zijn sleutels naar de "plurivorous fungi" op respectievelijk "wood and bark", "herbaceous plants" en "grasses". De waardplantspecifieke soorten worden gerangschikt in hoofdstukken voor bomen, struiken en houtige klimplanten; kruiden; grassen; russen, zeggen, egelskoppen en lisdodden; varens, paardestaarten en wolfsklauwen. Tenslotte is er nog een categorie schimmels die parasiteren op andere plantparasitaire schimmels: roesten en meeldauwen.

Men zoekt het beste via de index op de waardplanten; lukt dat niet, dan kan men het via de sleutels naar de "plurivorous" soorten van de betreffende groep proberen. Bij waardplanten waarvan maar weinig schimmels bekend zijn worden deze eenvoudigweg opgesomd. Bijvoorbeeld, bij *Thymus* wordt alleen de roest *Puccinia thymi* genoemd. Bij waardplanten waar veel schimmels van bekend zijn worden ze per schimmelgroep gerangschikt. Bijvoorbeeld bij *Thalictrum* komt eerst een kopje "Uredinales", waaronder enkele soorten, dan een kopje "Ustilaginales", met één soort en tenslotte een kopje "Other fungi" met vier soorten uit diverse schimmelgroepen. Bij genera die onoverzichtelijk veel schimmels herbergen worden per groep extra sleutels ingevoegd. Dit gebeurt overigens niet overal op dezelfde manier. Bijvoorbeeld bij *Carex* worden de Uredinales (roesten) en Ustilaginales (branden) alleen maar opgesomd, maar worden de "Discomycetes" eerst naar de genera uitgesleuteld en daarna per genus naar de soort. Eenzelfde behandeling vallen de "other Ascomycetes" ten deel.

Bij de Hyphomyceten en Coelomyceten (twee groepen van Fungi imperfecti) zijn weer géén sleutels naar de genera, maar binnen de genera soms wel sleutels naar de soorten. Vooral voor gebruikers met weinig ervaring levert dat soms onoverkomelijke problemen op. Bij het voorbeeld *Carex* vindt men een sleutel naar zeven *Stagonospora*-soorten maar de zeer korte genusbeschrijving kan een beginner behoorlijk op het verkeerde been zetten.

De soortbeschrijvingen geven in zeer kort bestek kenmerken van de schimmel (bijvoorbeeld sporematen) naast symptomen van de waardplant (zoals de kleur van bladvlekken). Vooral deze laatste kenmerken zijn zonder ervaring moeilijk te gebruiken of niet relevant, omdat ze vaak niet schimmel- maar waardplantspecifiek zijn.

Een belangrijke rol bij de determinatie zullen ongetwijfeld de 2208 uitstekende tekeningen, samengebracht op 213 pagina's, vervullen. Zij visualiseren veel van wat in de beschrijvingen te summier beschreven is. Wel is het jammer dat nergens de vergrotingsfactor is aangegeven.

Uit deze opmerkingen moge blijken dat ik determinaties via dit boek niet altijd zal vertrouwen. Voor de echt waardplantspecifieke schimmelgroepen zoals roesten, branden, meeldauwen en valse meeldauwen en enkele genera van de Fungi imperfecti hebben de schrijvers kunnen compileren uit prima monografieën. Bij de ascomyceten is dat al veel minder het geval en zijn de behandelde groepen zeer verschillend van volledigheid. Bij de Fungi imperfecti is het probleem dat de schrijvers - zelf wereldspecialisten op het gebied van de Dematiaceae - voor bepaalde genera konden putten uit up-to-date informatie, maar voor andere waren aangewezen op geheel verouderde handboeken. Dat leidt er onder meer toe dat bepaalde genera steeds goed vertegenwoordigd zijn en andere niet, of zelfs ontbreken, zonder dat daar een rechtvaardiging voor kan worden gevonden in het méér of minder voorkomen.

Soms was er eenvoudig niets te compileren omdat moderne bewerkingen nog ontbreken maar soms ook, en dat is wel een ernstige zaak, kenden de schrijvers kennelijk de beschikbare literatuur ter zake niet. Voor genera van de zeer soortenrijke groep van de Coelomyceten varen zij meestal blind op de twee delen "British Stem and Leaf-fungi" van W.B. Groves, boeken die al vele decennia volstrekt verouderd zijn. Belangrijke monografieën die sindsdien verschenen zijn laten zij geheel buiten beschouwing. Het "hoofdstuk" "Some recommended books and useful addresses" is dan ook beneden de maat. Beter ware het als bij de verschillende genera meteen was aangegeven waar men voor verdere studie terecht kan. Voor een dergelijke benadering waren in Engeland vast wel voldoende goed ingevoerde vakgenoten te vinden en anders had de literatuurlijst bij, bijvoorbeeld, onze eigen KNNV-mededeling 136 "Het Systeem van de Fungi", door Walter Gams, tot voorbeeld kunnen dienen.

Samengevat kan worden gezegd dat dit boek voor determinatie van bepaalde groepen microfungi beslist tot goede resultaten kan leiden maar dat bij bepaalde

ascomyceten en veel groepen fungi imperfecti succes afhankelijk zal zijn van de ervaring van de gebruiker en zijn bereidheid om verder te spitten in de literatuur. De schrijvers hebben een geweldig monnikenwerk verricht en veel van de tekortkomingen van het boek zijn een gevolg van het feit dat er voor heel wat groepen microfungi nog geen toegankelijke monografieën bestaan. Dat is bepaald niet hun fout. Als dit boek er toe kan bijdragen dat de belangstelling voor schimmels op planten toeneemt, dan zal onze kennis zodanig kunnen toenemen dat het over bijvoorbeeld 25 jaar wél mogelijk is om een boek te schrijven waarmee alle bekende soorten gedetermineerd kunnen worden. Het boek is aanwezig in de NMV-bibliotheek.

Huub van der Aa, Baarn

H. Cléménçon, 1997. Anatomie der Hymenomyceten. Kommissionsverlag: F. Flück-Wirth, Internationale Buchhandlung für Botanik und Naturwissenschaften. CH-9053 Teufen, Zwitserland. ISBN 3-7150-0040-6. 996 pp., 842 fig. Prijs ca. f 130,-- (inclusief verzendkosten). Taal: Duits.

Boeken als dit verschijnen er (gelukkig?) maar heel weinig in een mensenleven; bijna 1000 pagina's over de morfologie en de anatomie van de hymenomyceten, zo grondig behandeld en zo uitgebreid en voortreffelijk geïllustreerd dat het verschijnen ervan een mijlpaal in de mycologie is. Een boek als dit is nauwelijks te recenseren; bladzijde na bladzijde wordt zoveel informatie over je uitgestort dat vermoeidheid al snel toeslaat. Maar als naslagwerk kent het zijn gelijke niet.

Er zijn tien hoofdstukken:

1. (10 pp.) Algemene biologie van de Hymenomycetes (plaats van de hymenomyceten in het systeem; levenscycli).
2. (99 pp.) De hyfen van de hymenomyceten (cytologie; gespecialiseerde hyfen).
3. (115 pp.) Het mycelium (o.a. ontwikkeling van het mycelium; hyfenfusies; differentiaties van het volwassen mycelium; rhizomorfen; mycorrhiza, enz.).
4. (65 pp.) Bulbillen, sclerotiën en pseudosclerotiën.
5. (69 pp.) Over mitosporen (ongeslachtelijke sporen).
6. (149 pp.) Basidiën en basidiosporen (uiteraard met veel aandacht voor de sporenwandbouw).
7. (83 pp.) Cystiden, pseudocystiden en hyfidiën.
8. (128 pp.) Het basidioom (het vruchtlichaam van de basidiomyceten; hier o.a. weefseltypes, hymenium- en subhymeniumtypes, hoedhuidstructuren, pigmentlocatie).

9. (174 pp.). Een boek op zichzelf. De ontwikkeling van het vruchtlichaam (een grotendeels nieuwe terminologie wordt ingevoerd, uitgebreid besproken en geïllustreerd).
10. (20 pp.) Basidiolichenen en op algen parasiterende hymenomyceten.

Het is haast onbegrijpelijk dat een boek, dat van zo'n groot belang is voor mycologen over de gehele wereld, in het Duits is geschreven, terwijl Engels toch verreweg de belangrijkste taal in de natuurwetenschappen is. Gelukkig bevat het een lange Engelse samenvatting en worden de onderschriften van de figuren in het Duits en het Engels gegeven.

Voor veel leden van de NMV die het liefst paddestoelen verzamelen, determineren, fotograferen of aquarelleren en over hun vondsten op een of andere wijze rapporteren, gaat dit boek te diep op de zaken in. Maar zodra men meer wil weten over de bouw en het functioneren van mycelium en vruchtlichamen van hymenomyceten is dit boek haast onmisbaar.

Van grote praktische betekenis lijkt mij hoofdstuk 7 over cystiden. Cléménçon geeft een overzicht van alle tot nu toe gebruikte termen daarvoor (en dat zijn er nogal wat!) en maakt daaruit een overzichtelijke keuze; helaas moet hij daarbij toch ook weer wat nieuwe termen invoeren.

Hij onderscheidt drie hoofdgroepen, nl. (echte) **cystiden**, **pseudocystiden** en **hyfidiën**.

De echte **cystiden** worden weer onderverdeeld in **deuterocystiden** (cystiden met een afwijkende inhoud, zoals chrysocystiden en gloeocystiden) en **alethocystiden** (zonder afwijkende inhoud); hierin vele typen, o.a. leptocystiden (met dunne wand), lamprocystiden (met dikke wand), paracystiden (de dunwandige clavate randcellen bijv. in *Inocybe*), scopulocystiden (de bezemachtige cellen, bijv. in *Mycena* en *Marasmius*), en trabeculaire cystiden (de cystiden die in *Coprinus* de lamellen uit elkaar houden).

De **pseudocystiden** zijn de uiteinden van speciale hyfen die in het hymenium doordringen, zoals bijvoorbeeld de uiteinden van skelethyfen (skeletocystiden).

Hyfidiën zijn een soort cystiden die bij sommige korstzwammen aanvankelijk de jonge basidiën beschermend inpakken.

Ronduit verbijsterend is het aantal typen **secretorische hyfen** (wij noemen dat meestal vaathyfen, d.w.z. hyfen met een afwijkende inhoud) dat Cléménçon onderscheidt, allereerst op de aard van de inhoud (bijv. waterig bij **hydropleren**, melkachtig bij **lactiferen**, gelatineus-vast bij **trombopleren**) en het al of niet uittreden van de inhoud van deze hyfen bij beschadiging van de paddestoel. Maar daarnaast is er een aantal kleurreacties die leiden tot het onderscheiden van een groot aantal typen, zelfs binnen één genus (bijv. in *Lactarius*).

Nu behoren verschillende reagentia die Cléménçon op de secretorische hyfen heeft

losgelaten (zoals goudchloride, zilveramine, rhuteniumrood) bepaald niet tot het dagelijkse arsenaal van de gemiddelde mycoloog. Maar zulke kleurreacties kunnen aanwijzingen geven voor verwantschappen. De meer professionele mycologen zullen er daarom wel mee aan de gang moeten.

Tenslotte nog iets over (hoed)huidstructuren. In deel 1 van de Flora Agaricina Neerlandica is een zorgvuldig doordachte indeling in types schematisch geïllustreerd. Helaas blijkt Cléménçons indeling daarvan vrij sterk af te wijken en wordt de indeling in de Flora zelfs niet genoemd. Wel voert de auteur enige mijns inziens bruikbare begrippen in, bijvoorbeeld plagiotrichoderm voor een trichoderm dat bestaat uit schuin oplopende hyfen, en paraderm voor een parenchymatische hoedhuid.

Ik hoop dat dit stukje niet de indruk wekt dat het in dit boek vooral om terminologieën gaat. Die spelen wel een grote rol, maar het belangrijkste van deze monsterpublicatie is dat de gehele morfologie en anatomie van de hymenomyceten op grondige en overzichtelijke wijze de revue passeert. Het is hét naslagwerk op dit gebied voor de komende decennia. Het boek is in de verenigingsbibliotheek aanwezig.

Kees Bas, Leiden

M. Candusso, 1997. *Hygrophorus* s.l. Fungi europaei 6. Libreria Basso, I-17021 Alassio. 784 pp., 80 kleurenplaten en 102 kleurenfoto's. Prijs via de uitgever ca. f 155,--.

Deel zes in deze inmiddels bekende serie behandelt de geslachten *Hygrophorus* Fries en *Hygrocybe* (Fries) Kummer. De wel eens tot de Hygrophoraceae gerekende geslachten *Camarophyllopsis* Herink (= *Hygrotrama* Singer) en *Dermoloma* (J. Lange) Herink blijven buiten beschouwing.

Na bijna 70 pagina's inleiding over morfologie, taxonomie, systematiek enz. worden er voor het geslacht *Hygrophorus* verdeeld over zes secties 43 soorten, 5 variëteiten en 2 forma's uitgesleuteld en uitvoerig beschreven. Voor het genus *Hygrocybe* zijn dit 59 soorten, 6 variëteiten en 1 forma verdeeld over drie subgenera met negen secties.

Het boek is gedeeltelijk tweetalig, Italiaans en Engels, alle sleutels (tot de soorten) en opmerkingen bij de secties zijn in beide genoemde talen, de beschrijvingen van de soorten echter uitsluitend in het Italiaans. Dit laatste is nauwelijks bezwaarlijk gezien de gemakkelijk leesbare beschrijving van de microscopie met voldoende illustraties. De geboden beschrijvingen berusten uitsluitend op eigen waarnemingen van de auteur en laten terecht een niet al te nauwe soortopvatting zien. Elke soort wordt hierbij voorafgegaan door de oorspronkelijke beschrijving ervan; kritische soorten en gevonden

tegenstrijdigheden in de literatuur zijn steeds voorzien van voldoende commentaar.

De uitvoerige iconografie bestaat uit tachtig redelijk goede platen, voor het grootste deel van Ernesto Rebaudengo. Deze laten van de afgebeelde soorten meer dan voldoende verschillende vruchtlichamen zien, waarbij helaas iets te weinig aandacht is besteed aan de kleurvariabiliteit die de meeste wasplaten nu eenmaal vertonen. Zo hebben bijvoorbeeld de meer dan veertig (!) afgebeelde vruchtlichamen van *Hygrocybe ceracea*, de Elfenwasplaat, praktisch alle dezelfde kleur. Nieuw in deze serie en zeker van toegevoegde waarde is het bij iedere soort opnemen van een kleurenfoto. De meeste hiervan zijn van redelijke kwaliteit. Vergelijking van foto's van dezelfde fotograaf (Flemming Rune), die zowel in dit werk als in 'The genus *Hygrocybe*' van D. Boertmann (1995) zijn opgenomen, laat zien dat bij het afdrukken soms te veel ongewenste kleurzwemen zijn ingeslopen (bijvoorbeeld in de foto's van *H. cinerella* en *H. lacmus*, de Violetgrijze wasplaat).

Genoemde kleine minpuntjes nemen echter niet weg dat dit boekwerk volledig recht doet aan wat Eef Arnolds in zijn voorwoord over soorten uit de behandelde geslachten opmerkt: 'Hygrophores belong to the most striking and colourful agarics'. Zeker aan te raden voor leden van de NMV die zich ook buiten eigen landsgrenzen bewegen. Zelfs voor bezitters van deel 2 van de Flora Agaricina Neerlandica en het boekje over *Hygrocybe* van D. Boertmann biedt dit standaardwerk nog voldoende extra's om aanschaf ervan te overwegen. Het boek is aanwezig in de bibliotheek van de NMV.

Henk A. Huijser, Nuenen

Paul Stamets, 1997. Growing gourmet and medicinal mushrooms – A companion guide to 'The mushroom cultivator'. 2^e editie. Ten Speed Press. Berkeley, California, USA. ISBN 0-89815-608-4, 586 pag. Meer dan 400 zwart-wit en 59 kleurenfoto's. Prijs ca. f 80,-- (samen met 'The mushroom cultivator' ca. f 130,--. plus verzendkosten).

Paul Stamets is in Amerikaanse mycologische kringen bekend als de jonge, enthousiaste directeur van het snelgroeibedrijf in cultuurbenodigdheden 'Fungi perfecti', gevestigd te Olympia (Washington, VS). Hij publiceerde zijn eerste boek 'Psilocybe mushrooms and their allies' in 1978, in 1996 gevolgd door 'Psilocybin mushrooms of the World: An identification guide', die besproken werden in *Coolia* 40: 65–66 (1997).

In 1983 verraste hij specialisten in de VS en daarbuiten door samen met J.S. Chilton 'The mushroom cultivator', een uiterst praktische handleiding tot de cultuur van eetbare en hallucinogene paddestoelen, te publiceren. In 1993 verscheen een uitgebreid vervolg hierop, dat vorig jaar al toe was aan zijn tweede druk. De toon van dit nieuwe boek is veel idealistischer dan die van 'The mushroom cultivator', zoals blijkt uit de

hoofdstukken met titels als 'Creating Mycological Landscapes', 'The Stametsian Model: Perma(nent agri)culture with a Mycological Twist' en 'bioremediation': het gebruik van paddestoelen om giftig industrieel afval op te ruimen. Stamets' idealisme blijkt ook uit de grote plaats die nu ingenomen wordt door richtlijnen voor het kweken van medicinale zwammen, zoals *Ganoderma lucidum* (Gesteelde lakzwam). Soms gaat hij wel wat ver, zoals in zijn advies aan mensen met een deficiënt immuno-systeem om hun eigen 'medicinal mushroom garden' aan te leggen. Verder wijst hij terecht op de noodzaak van paddestoelenbescherming in de mycologisch rijke bossen van de staten Oregon en Washington, vanwege hun potentieel voor de ontwikkeling van nieuwe farmacologische producten.

Een vergelijking van Stamets' nieuwe boek met het oude laat zien hoe in ruim tien jaren de kennis van het paddestoelenkweken is toegenomen. Gedeelten zoals het beheren van 'stockcultures', die nauwelijks drie pagina's besloegen zijn nu uitgegroeid tot een heel hoofdstuk, waarbij een handleiding tot het testen en selecteren van geschikte 'rassen' is gegeven. Ook de richtlijnen tot het maken van broed, zowel op basis van graan als zaagsel zijn sterk uitgebreid. Dit betekent echter niet dat de uitgave uit 1983 obsoleet zou zijn geworden. De 'troubleshooting guide' is nog steeds actueel, maar is in de nieuwe uitgave verrijkt met hoofdstuk 10: 'The six vectors of contamination', waar zowel beginners als ervaren kwekers hun voordeel mee kunnen doen. Verwezen wordt echter steeds naar het omvangrijke hoofdstuk in de oude uitgave over het identificeren en beheersen van belagers van paddestoelen (schimmels, bacteriën, virussen en insecten).

Een belangrijk verschil is dat in de nieuwe editie veel meer kweekbare soorten zijn opgenomen. Met uitzondering van de Rijststrovolverval (=*Volvariella volvacea*) en een zestal hallucinogene soorten, vond men in 'The mushroom cultivator' enkel die eetbare paddestoelen, die nu sinds jaar en dag op de Europese markten worden aangeboden, zoals Gekweekte champignon (*Agaricus brunnescens* = *A. bisporus*), oesterzwammen (*Pleurotus ostreatus* en andere *Pleurotus*-soorten), Geschubde inktzwam (*Coprinus comatus*), Shiitake (*Lentinula edodes*), Fluweelpootje (*Flammulina velutipes*), Paarse schijnridder (*Lepista nuda*) en Blauwplaatstropharia (*Psilocybe rugosoannulata* volgens 'Overzicht'). Richtlijnen voor het kweken van laatstgenoemde soorten, merkwaardig genoeg zonder de smakelijke *Lepista nuda*, bevinden zich ook in het huidige boek en zijn vaak belangrijk uitgebreid. Zo telt het hoofdstuk over Shiitake nu 17 pagina's tegen nauwelijks vier in de oude uitgave. Over sommige van de nieuw gekozen eetbare paddestoelen, zoals *Hypholoma capnoides* (= *Psilocybe capnoides*), de Dennezwavelkop, en *H. sublateralitium* (= *P. sublateralitia*), de Rode zwavelkop, kan men zich slechts verbazen, want deze worden in Europa niet gegeten of ontbreken althans op de wettelijke Duitse en Zwitserse lijsten van op de markt toegelaten soorten. Dit is ook het geval met *Hypsizygus tessulatus* (Bull.: Fr.) Sing. en *H. ulmarius* (Iepezwam). *Hypsizygus tessulatus* is een smakelijke paddestoel met stevig vlees, die mogelijk een geduchte

concurrent zal worden van de nu populaire oesterzwammen. Zoals bekend is de kweek van de laatste niet zonder risico voor het personeel vanwege het overvloedige sporenstof, dat tijdens de groei wordt geproduceerd. Beide *Hypsizygus*-soorten verspreiden veel minder sporen.

Hericium erinaceus, de bij ons zeldzame Pruikzwam, blijkt gemakkelijk te kweken te zijn. Het mycelium vormt vaak al vruchtlichamen op moutextract-agar! Stamets kweekt hem op zaagsel in plastic zakken met zijdelingse gaten, waardoor de paddestoelen naar buiten groeien als min of meer ronde, 100-300 g wegende vruchtlichamen. De firma 'Gourmet Mushrooms' in Californië verkoopt pruikzwammen, individueel verpakt in doorzichtige dozen onder de naam 'Pom Poms'.

Ondanks bestaande Amerikaanse e.a. patenten wordt de cultuur van morieljes nog steeds niet beheerst. Stamets wijdt er een uitvoerig hoofdstuk aan, maar kan nog geen betrouwbare richtlijnen geven voor 'indoor cultivation'. Wel is hij optimistisch over het buiten creëren van een 'morel patch', waarbij de aanwezigheid van houtas of een brandplek (resten van een kampvuur) essentieel zouden zijn. Op zo'n, liefst beschaduwde, plek moet dan broed van de zwarte morielje, *Morchella angusticeps* (verkrijgbaar bij 'Fungi perfecti'), worden ondergespit. Na begieten laat men de plek met rust tot de volgende lente en heeft dan 25% kans op een oogst.

Het bevreemdt enigszins dat *Sparassis crispa* (Grote sponszwam) niet wordt genoemd, hoewel deze soort al minstens tien jaar wordt gekweekt en in Zwitserland op de markt gebracht wordt (vaak tezamen met *S. laminata* (= *S. spathulata*, de Breedbladige sponszwam). Soms belooft de auteur meer dan hij geeft. Zo vermeldt hij op pagina 18 *Agaricus augustus*, de Reuzenchampignon, als een kweekbare soort, maar men zoekt vergeefs naar een voorschrift en dat terwijl de gastronomische reputatie van deze paddestoel die van vele in het boek genoemde soorten overtreft!

Het boek is uitstekend geïllustreerd: goede foto's en tekeningen begeleiden de tekst. De bruikbaarheid van het boek wordt verhoogd door een 'Resource Directory', waarin men niet alleen adressen vindt van cultuurcollecties en broedverkopers, maar ook lange lijsten van mycologische verenigingen, publikaties, informatiebronnen op Internet en nog veel meer. Ook zijn er tabellen met de samenstelling van de kweeksubstraten, alsmede een korte, verklarende woordenlijst. Stamets besluit zijn boek met 16 pagina's referenties, voornamelijk van literatuur over het kweken, maar ook van medische en farmacologische publikaties die de genezende eigenschappen van een aantal paddestoelen behandelen. Dit boek wordt van harte aan alle paddestoelenliefhebbers aanbevolen. De prijs is laag.

Tjakko Stijve, St. Légio, Zwitserland

W.D.J. Kuijs, 1998. De paddestoelen van Zeeuws-Vlaanderen. Privé uitgave: P.J. Kuijs-Casteleijn, Bongerd 58, 4462 TC Goes (tel. 0113-213543). 465 pp. Te bestellen door storting van f 28,-- op postbankrekening 5719596 t.n.v. P.J. Kuijs-Casteleijn te Goes (dit bedrag is inclusief verzendkosten). Afgehaald f 20,--.

Dit is het vijfde rapport van Wim Kuijs c.s. over de paddestoelen van Zeeland en bevat de inventarisatiegegevens van Zeeuws-Vlaanderen over de jaren 1984-1996, aangevuld met oudere gegevens van André de Meijer en enkele anderen.

Het rapport is zo dik geworden, omdat de natuur in Zeeuws-Vlaanderen zeer versnipperd is en Wim zoveel mogelijk terreinen (86!) bij zijn inventarisatie betrokken heeft. In totaal werden 1089 soorten paddestoelen en slijmzwammen in Zeeuws-Vlaanderen aangetroffen en dat is meer dan op Zuid-Beveland (646), Schouwen-Duiveland (781), Noord-Beveland (629) en Walcheren (1002). De oorzaak hiervan is dat in Zeeuws-Vlaanderen bossen op pleistocene zandgrond voorkomen, waaronder tien ruilverkavelingsbossen, dat in de Braakmanpolder 200 ha bos op wisselende gronden werd aangelegd en dat bij Axel een bos op klei en zavel werd aangeplant. Daar staat tegenover dat de Noordzeeduinen van het gebied niet veel voorstellen en dat er geen binnenduinrandbossen zijn. Ongetwijfeld echter heeft de toenemende mycologische vaardigheid van Wim en medewerkers bijgedragen aan de lengte van de totaalijst.

Het rapport bestaat hoofdzakelijk uit korte besprekingen van de bezochte terreinen, gevolgd door soortenlijsten, en is verlevendigd door geslaagde paddestoelentekeningen van Nel Kuijs. Voorin staat een aardige foto van Wim in actie.

Overigens zijn ook de rapporten van Zuid-Beveland, Schouwen-Duiveland, Noord-Beveland en Walcheren nog steeds verkrijgbaar. Ze kunnen op dezelfde wijze als bovengenoemd besteld worden à f 17,-- per stuk en worden dan per post opgestuurd. Afgehaald is de prijs f 10,--.

Alle vijf rapporten van Wim Kuijs zijn in de verenigingsbibliotheek aanwezig.

Kees Bas, Leiden

A.V. Mercado Sierra, V. Holubová-Jechová & J. Mena Portales. 1997. Hifomicetes demaciáceos de Cuba Enteroblásticos. Monografie XXIII, Museo Regionale di Scienze Naturali; Torino, Italië. 388 pp. Prijs: ca. f 160,--.

Dit mooi uitgegeven boek ontvingen wij ter bespreking in Coolia. Het betreft een Spaanstalig boek over een groep schimmels waar in onze vereniging nauwelijks belangstelling voor bestaat, verzameld op een eiland waar onze leden maar hoogst zelden op excursie zullen gaan. De groep in kwestie betreft hyfomyceten (imperfecte schimmels

zonder vruchtlichamen) met gepigmenteerde conidiën of conidiogene cellen. Uitsluitend genera met een bepaald type conidiogenese (enteroblastisch) worden behandeld. Tot deze groep behoren een groot aantal van de fraaiste Fungi imperfecti, met vaak grote, meercellige conidiën, soms met sierlijke aanhangsels of met typisch gevormde conidiogene structuren. Ze zijn overal algemeen aanwezig, hoewel in onze streken andere genera sterker vertegenwoordigd zijn dan op het tropische Cuba. Zoals gezegd hebben onze leden tot nu toe nauwelijks belangstelling voor "Dematiaceen", wat op zich jammer is want het zijn schimmels die met enige moeite vaak goed te determineren zijn. En er is een hele reeks goede publikaties met sleutels en beschrijvingen beschikbaar, veelal met veel goede illustraties want de Dematiaceae lenen zich bij uitstek voor het maken van mooie tekeningen. In Engeland is wel een aantal amateurs dat zich met deze groep inlaat en onze Engelse zustervereniging organiseert soms zelfs cursussen of weekenden met "Dematiaceous Fungi" als onderwerp. Maar daar hebben enkele enthousiaste specialisten van grote reputatie dan ook als "trekpaarden" gefungeerd. Overigens gaan ook onze Belgische vrienden de Dematiaceae niet uit de weg, getuige een aantal beschrijvingen met uitstekende tekeningen in de laatste jaargangen van de KAMK-mededelingen.

Voor beginners is dit boek over een beperkt aantal Cubaanse soorten overigens niet aan te bevelen, want veel verder dan zich verbazen over de vele mooie vormen zal men niet komen. Voor ingewijden betekent het boek een welkome compilatie van beschrijvingen van voornamelijk tropische soorten, die ook wel elders, maar toch zeer verspreid in de literatuur, te vinden zijn. Specialisten zullen het boek echter alleen kunnen gebruiken in combinatie met andere boeken en monografieën omdat de behandelde taxonomische groep buitengewoon soortenrijk en de beperking tot Cuba uiteraard een onnatuurlijke is. Het gaat immers om schimmels die meestal een zeer ruime verspreiding over het hele tropische gebied hebben.

Kortom, een mooi uitgegeven boek, over een fraaie schimmelgroep, niet al te duur en geschikt als kijkboek voor een eerste kennismaking met de Dematiaceae. Het boek is opgenomen in de NMV-bibliotheek.

Huub van der Aa

BOEKAANKONDIGINGEN

De volgende publikatie is nieuw en wordt in een volgende Coolia besproken:

E. Gerhardt, Der große BLV Pilzfürher für unterwegs. 1997.

Een echte veldgids met ca 1000 kleurenfoto's. Geschreven voor Duitsland met meer aandacht voor Amanieten, Boleten en Ridderzwammen dan voor kleine bruine zwammetjes. Toch in Nederland goed bruikbaar, maar het gewicht van 700 gram kan een reden zijn om het boek thuis te laten.